

TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ VE
BİRLİKLERİ KANUNU

Kanun Numarası : 1581

Kabul Tarihi : 18/4/1972

Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 28/4/1972 Sayı : 14172

Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 11 Sayfa : 2196

Kuruluş ve kapsam:

Madde 1 – Bu kanunda yazılı hükümlerden faydalanılmak suretiyle üreticiler, aralarında ekonomik menfaatlerini korumak ve özellikle meslek ve geçimleriyle ilgili ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla karşılıklı yardım ilkesine dayanan ve tüzel kişiliği olan değişir ortaklı, değişir sermayeli Tarım Kredi Kooperatifleri kurabilirler.

(Değişik ikinci fıkra: 6/4/2005 – 5330/1 md.) Tarımsal amaçlı kooperatifler hariç olmak üzere; ortak ürünleri üzerinde ticaret ve komisyonculuk yapanlar, faizle para veya mal olarak kredi verenler bu kooperatiflere giremezler.

Bu esaslara göre kurulan bir veya birkaç il dahilindeki kooperatifler bölge birliklerini, en az 5 bölge birliği de, merkez birliğini kurarlar.

Merkez birliği tek üst kuruluş olup Ankara'dadır.

Kooperatiflerin ve bölge birliklerinin çalışma alanı içinde birden fazla kooperatif ve bölge birliği kurulamaz.

(Ek fıkra: 6/4/2005 – 5330/1 md.) Bu Kanun hükümlerine göre kurulmuş olan Tarım Kredi Kooperatifleri ve birlikleri, Devletçe kooperatiflere verilen desteklerden yararlanırlar.

Tarifler:

Madde 2 – Bu Kanunda geçen;

a) Ortak deyimi,

Bu kanuna göre kurulan Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarını,

b) Kooperatif deyimi,

Bu kanun kapsamına giren Tarım Kredi Kooperatiflerini,

c) Bölge birliği deyimi,

Kooperatifler tarafından kurulan Tarım Kredi Kooperatifleri bölge birliklerini,

ç) Merkez Birliği deyimi,

Faaliyeti bütün yurdu kapsıyan Tarım Kredi Kooperatifleri ve bölge birliklerinin bağlı buldukları Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliğini.

İfade eder.

Amaç ve çalışma konuları:

Madde 3 – Kooperatiflerin, bölge ve merkez birliklerinin çalışma konuları şunlardır:

I – Kooperatifler

A) Ortaklarının;

a) Kısa ve orta vadeli kredi ihtiyaçlarını karşılamak,

b) Ürünlerini değerlendirmek,

c) Müştereken yararlanabilecekleri her çeşit makina, ekipman ve tesisleri edinmek,

B) Ortak ve gerektiğinde diğer üreticilerin;

a) Üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak,

b) El sanatlarını geliştirmek ve mamullerini değerlendirmek,

c) Mesleki ve teknik yönden bilgilerini artırmak, sosyal ve kültürel konularıyla ilgili faaliyetlerde bulunmak, kurslar açmak ve seminerler tertip etmek,

C) Mevduat toplamak, bankacılık hizmetleri ve sigorta acenteliği yapmak.

II – Bölge birlikleri

a) Kooperatiflerin finansman işlerini düzenlemek,

b) Ortak ürünlerinin değerlendirilmesiyle ilgili işleri yürütmek,

c) Gerektiğinde kooperatiflerin ihtiyaç duydukları üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak veya imal etmek,

ç) Kooperatiflerin işlerinin kooperatifçilik ilkelerine ve mevzuat hükümlerine uygun olarak yürütülmesini sağlamak üzere gerekli tedbirleri almak, teknik ve idari yardımlarda bulunmak ve ortakların genel ve mesleki eğitim faaliyetlerini düzenlemek,

d) Kooperatifleri denetlemek.

e) Mevduat toplamak, bankacılık hizmetleri ve sigorta acenteliği yapmak.

Bölge birlikleri görevlerini merkez birliğinin tasvibi ile il veya ilçe merkezlerinde kuracakları şubeleri veya görevlendirecekleri kooperatifler aracılığı ile de yürütebilirler.

III – Merkez birliği

a) Kooperatif ve bölge birliklerinin bu kanuna ve kooperatifçilik ilkelerin uygun olarak gelişmesini sağlamak, kooperatifçilik ve mesleki eğitim faaliyetlerinde bulunmak,

b) Kooperatif ve bölge birliklerine finansman kaynakları temin etmek ve bunların geliştirilmesi için her türlü tedbirleri almak, kredi işlerinin düzenle yürütülmesini sağlamak,

c) Kooperatif ve bölge birliklerinin üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak, imal etmek ve ortak ürünlerinin değerlendirilmesi ile ilgili faaliyetleri rasyonel bir şekilde düzenlemek ve bu konularda her türlü teşebbüse girişmek veya iştirak etmek ve gerekli tesisleri kurmak, faaliyet konusuna giren hususlarda ithalat ve ihracat yapmak,

- ç) Kooperatif ve bölge birliklerinin görev ve çalışma konularının düzenle yürütülmesini sağlamak üzere genel uygulama esaslarını tespit etmek,
- d) Kooperatif ve bölge birliklerini denetlemek,
- e) Kooperatiflerle, bölge ve merkez birliklerinin personel politikasını tespit etmek ve yürütmek,
- f) Kooperatif ve bölge birliklerinin kuruluşuna karar vermek ve kuruluş merkezini ve çalışma alanını tespit etmek,
- g) Kooperatif ve bölge birliklerinin finansman ihtiyaçlarını karşılamak üzere tahvil çıkarmak,
- h) Hükümetçe görevlendirildiğinde, Devlet destekleme alımları ile ilgili faaliyetleri yürütmek,

i) Kooperatiflerin ve bölge birliklerinin toplayacakları mevduatın kullanılma şekil ve şartları ile bu konudaki üst kuruluşlarla olan bağlantıları gösteren yönetmeliği hazırlayarak Ticaret Bakanlığına sunmak,

i) Birlik ve Kooperatiflerce sağlanan kredi, araç ve gereçlerin kullanım şekil ve şartları ile amaca uygun olarak kullanıldığının kontrolünü gösteren bir yönetmelik hazırlamak,

Merkez ve bölge birlikleri ile Kooperatifler, kredi ihtiyaçlarını da karşılamak üzere, banka ve sigorta şirketi kurabilir veya bu gibi kuruluşlara iştirak edebilir.

(**Ek fıkra: 6/4/2005 – 5330/2 md.**) Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği tarafından kurulmuş olan şirketler ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip olacak şekilde iştirakçi oldukları şirketlerde, yönetim kurulu başkanı veya üyesi ya da denetim kurulu üyesi olarak görevlendirilenlere, bu şirketlerin sadece birinden ücret veya huzur hakkı ödenebilir. Bu şekilde görevlendirilenlere diğer şirketler tarafından herhangi bir ad altında başkaca bir ödeme yapılmaz.

Yönetim kurulu :

Madde 4 – (Değişik : 24/6/1995 - KHK - 553/1 md.; Değiştirilerek kabul: 6/4/2005 – 5330/3 md.)

Yönetim Kurulu;

a) Kooperatiflerde; genel kurula katılma hakkını haiz ortaklar arasından, genel kurulca dört yıl için seçilecek beş üyeden,

b) Bölge birliklerinde; genel kurula katılma hakkını haiz temsilciler arasından, genel kurulca dört yıl için seçilecek yedi üyeden,

c) Merkez Birliğinde; genel kurula katılma hakkını haiz temsilciler arasından, genel kurulca dört yıl için seçilecek dokuz üyeden,

Teşekkül eder.

Kooperatifler ve bölge birliklerinde yönetim kurulları bir başkan ve bir başkanvekili seçerler, Merkez Birliğinde ise Yönetim Kurulu bir Başkan ve iki başkanvekili seçer.

Yönetim kurulu toplantılarında vekâleten oy kullanılamaz.

Yönetim kurulu üyeliklerine seçilenlerin, en az ilkokul mezunu olmaları şarttır.

Kooperatif müdürleri, bölge müdürleri ve Merkez Birliği Genel Müdürü yönetim kurulu toplantılarına iştirak ederler; ancak, oy kullanma hakları yoktur.

Kooperatif ve bölge birliklerinde yönetim kurulu üyelerine ve denetçilerine verilecek ücret veya huzur hakkının miktarı Merkez Birliği Yönetim Kurulu tarafından, Merkez Birliği Yönetim Kurulu üyeleri ve denetçilerine verilecek ücret veya huzur hakkının miktarı ise Merkez Birliği Genel Kurulu tarafından tespit edilir. Ancak, Merkez Birliği Yönetim Kurulu üyeleri ve denetçilerine verilecek ücret veya huzur hakkının aylık net tutarı brüt asgarî ücretin dört katıdır.

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliğinin yönetim kurulu üyeleri ve denetçileri, Tarım Kredi Kooperatiflerinin ve birliklerinin işletme ve iştirakleri ile bunların personeline kurulan vakıf veya derneklerde, bu kuruluşları temsilen yönetim veya denetim kurulu üyesi veya personeli olarak herhangi bir görev alamazlar. Ayrıca kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği çalışanları kooperatiflere ortak olamazlar.

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği tarafından yapılacak seçimlerin esasları, temsilcilerinin adedi, yönetim kurulu üyeleri ile kooperatif ve bölge birlikleri tarafından seçilecek temsilcilerde aranacak diğer nitelikler ve yönetim kurulu üyelerinin çeşitli ilçe, il ve bölgeleri temsil esasları ana sözleşmelerde tayin ve tespit edilir.

Kooperatiflerde her ortak, bölge birlikleri ve Merkez Birliğinde her temsilci, genel kurullarda yalnız bir oy kullanma hakkına sahiptir, vekâleten oy kullanılmaz. Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği genel kurul toplantıları dört yılda bir yapılır.

Yönetim:

Madde 5 – (Değişik: 24/6/1995 - KHK - 553/2 md.; Değiştirilerek kabul: 6/4/2005 – 5330/4 md.)

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliğinde işler; kanun, ana sözleşme ve diğer mevzuat ile kooperatif üst kuruluşlarının belirleyeceği esaslara, genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına uygun olarak müdürlük, bölge müdürlüğü ve Genel Müdürlük tarafından yürütülür.

Merkez Birliğinde Genel Müdür ve genel müdür yardımcıları, bölge birliklerinde bölge müdürleri ve kooperatiflerde müdürler Merkez Birliği Yönetim Kurulu tarafından atanır.

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliğine imzaya yetkili diğer personel, Genel Müdürün teklifi ve Merkez Birliği Yönetim Kurulunun onayı ile belirlenir.

Genel müdür ve yardımcılarının, en az dört yıllık yüksek öğrenim yapmış, kamu kurum ve kuruluşlarında veya tarım kredi kooperatifleri ve birlikleri teşkilâtı ile tarım kredi kooperatiflerinin faaliyet alanı ile ilgili benzer bir kuruluşta en az sekiz yıl çalışmış olmaları şarttır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapmakta iken kurumlarının muvafakati ve kendilerinin isteği üzerine bu Kanun kapsamında Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcısı olarak atananlar kurumlarından aylıksız izinli sayılırlar. Bunlardan 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine tâbi olarak görev yapmakta olanların 5434 sayılı Kanun ile ilgileri devam ettirilir. Ayrıca, emeklilik hakları açısından Genel İdare Hizmetleri Sınıfına dahil aynı unvanlı kadrolar için tespit edilmiş olan ek gösterge, makam ve temsil tazminatları ile diğer malî haklardan da aynı esas ve usuller çerçevesinde yararlandırılırlar. Bu görevlerde geçirilen süreler, emekli keseneğine esas aylığın tespitinde dikkate alındığı gibi, makam tazminatı ve yüksek hâkimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde geçmiş sayılır. Bunların bu Kanun kapsamında atandıkları kadro unvanına ilişkin emekli kesenekleri kendilerince, karşılıkları da bu Kanun kapsamında çalıştıkları kuruluş tarafından ödenir. Görevleri sona erenler, yazılı olarak istekte bulunmaları halinde önceki kurumlarında aylıksız izne ayrıldıkları tarihteki durumlarına uygun bir kadroya atanırlar.

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği personelinin tayin, nakil ve görevden çıkarılması gibi esaslar; Merkez Birliği Yönetim Kurulunca kabul edilip, Genel Kurulun onayı ile yürürlüğe giren bir yönetmelikle düzenlenir.

Yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler ile personelin görevlerine son verilmesi:

Madde 6 – (Değişik : 24/6/1995 - KHK - 553/3 md.; Değiştirilerek kabul: 6/4/2005 – 5330/5 md.)

Yapılan inceleme ve soruşturma sonuçlarına göre görevleri ile ilgili olarak suç işledikleri anlaşılan ve bu fiilleri nedeniyle haklarında yargı mercilerince mahkûmiyet kararı verilen Merkez Birliği Yönetim Kurulu üyelerinin ve denetçilerinin görevlerine son verilir.

Merkez Birliği Yönetim Kurulu üyelerinin görevlerine son verme işlemi, Merkez Birliği Yönetim Kurulunca gerçekleştirilir. İnceleme ve soruşturma sonuçlarına göre Merkez Birliği Yönetim Kurulu üyelerinin ekseriyetinin mahkûm olduklarının anlaşılması halinde, göreve son verme işlemi Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

Merkez Birliği denetçilerinin görevlerine son verme işleminin doğrudan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir.

Merkez Birliği tarafından yaptırılacak inceleme ve soruşturma sonuçlarına göre suç işledikleri veya kusurlu oldukları anlaşılan ve görevden alınmaları uygun görülen kooperatif, bölge birlikleri ve Merkez Birliği personeli ile haklarında mahkûmiyet kararı verilen kooperatif ve bölge birlikleri yönetim kurulu yeleri ve denetlerinin görevlerine Merkez Birliği Yönetim Kurulunca son verilir.

Personelin görevine son verilmesine ilişkin usl ve esaslar 5 inci maddede belirtilen yönetmelikle düzenlenir.

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği personelinin, 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı Kanun, 22.5.2003 tarihli ve 4857 sayılı İř Kanunu ile 22.4.1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu hükümlerine göre görevlerine son verilmesi halleri saklıdır.

Seçimle işbaşına gelen ve göreve son verilme, çekilme veyahut diğer herhangi bir sebeple yönetim kurulu yelikleri ve denetlikleri sona erenlerin yerlerine, yönetim kurulu tarafından yedekleri çağırılır. Yönetim Kurulu yelerinin ekseriyeti kaybetmesi halinde yedeklerin çağırılma işlemi Merkez Birliğinde denetçiler, bölge birliklerinde Merkez Birliği Yönetim Kurulu ve kooperatiflerde bölge birliği yönetim kurulu tarafından yerine getirilir. Merkez Birliğinde denetliklerin de tamamen boşalması halinde yedekleri çağırma işlemi, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

Yedeklerin katılımı ile yönetim kurulu üyeliklerinin ve denetliklerinin sayısı tamamlanamaz ise kooperatifler için bölge birliği yönetim kurulunca, seçilme hakkını haiz ortaklar arasından; bölge birlikleri için Merkez Birliği Yönetim Kurulunca, Genel Kurula katılma hakkını haiz temsilciler arasından; Merkez Birliği için Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca Genel Kurula katılma hakkını haiz temsilciler arasından atama yapılır. Atama ile gelenler, yerlerine atandıkları üyelerin süresini tamamlarlar.

rnek anaszleşmelerin hazırlanması:

Madde 7 – (Değişik: 8/6/1984 - KHK 237/4 md.; Aynen kabul: 7/6/1985 - 3223/4 md.)

(Değişik birinci fıkra: 4/7/1988 - KHK - 336/1 md.; Aynen kabul: 7/2/1990 - 3612/54 md.) Kooperatif, bölge birlikleri ve Merkez Birliği rnek anaszleşmeleri, ilgili kuruluşların da görüşü alınarak Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı tarafından hazırlanır.

Anaszleşmelerde yapılacak değişiklikler de aynı usule tabidir.

Genel kurul kararlarının onanması:

Madde 8 – Kooperatiflerle, bölge birlikleri genel kurullarının verecekleri kararlar Merkez Birliğinin onayı ile kesinleşir.

Kooperatifler için Merkez Birliği bu yetkisini bölge birliklerine devredebilir.

Merkez Birliği genel kurullarının verecekleri kararlar Ticaret Bakanlığının onayı ile kesinleşir.

Ticaret Bakanlığı ve Merkez Birliği, gönderilen tutanakları geliş tarihinden itibaren en çok bir ay içinde inceliyerek tasdik veya redde dair sonucunu ilgili kuruluşlara bildirir.

Bu müddet içinde incelenmesi bitirilmeyen, mevzuata ve uslne uygun olarak yapılmış genel kurullara ait tutanaklar tasdik edilmiş sayılır.

Üst kuruluşlara girme zorunluluğu:

Madde 9 – Bölge birliklerinin çalışma alanı içine alınan Kooperatiflerle Bölge Birlikleri, üst kuruluşlara girmek zorundadırlar.

Bu zorunluluğa uymayan Kooperatif ve bölge birlikleri bu kanun hükümlerinden yararlanamazlar.

*Talimatlara uyma mecburiyeti:***Madde 10 – (Değişik: 8/6/1984 - KHK - 237/4 md.; Aynen kabul: 7/6/1985 - 3223/5 md.)**

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği bağlı buldukları üst kuruluşların vereceği talimatlara uygun hareket etmeye mecburdur, aksine davranışlar sorumluluğu gerektirir. Sorumluluk derecesi ana sözleşmelerde belli edilir.

*Finansman:***Madde 11 – (Değişik: 6/4/2005 – 5330/6 md.)**

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliğinin her türlü kredi ihtiyaçları yurt içi banka, finans veya kredi kuruluşları ile 3 üncü maddeye göre kurulacak bankaca karşılanır.

Alacak senetleri:

Madde 12 – Kooperatiflerin kredi ile ilgili alacak senetleri, kağıtları ve her türlü taahhütname ve sözleşmeler ortağın oturduğu veya kooperatifin bulunduğu köy veya mahalle ihtiyar heyetleri tarafından parasız olarak tasdik olunur. Bu suretle tasdik olunan senet ve belgeler İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı belgeler hükmündedir. Senetler vadelerinde protestoya tabi tutulmaz. Müracaat vukuunda bu tasdik muameleleri noterler tarafından da yapılır.

Mutlak rehin hakkı:

Madde 13 – Ortakların kredilerine mesnet olarak gösterdikleri ürünleri, hayvanları ve üretimleri ile ilgili her türlü makina ve araçları üzerinde ortağı buldukları kooperatiflerin mutlak rehin hakları vardır.

Bunlar, borçlu ortaklara yediemin sıfatiyle teslim edilmiş sayılırlar ve üçüncü şahıslar tarafından hiçbir suretle haciz olunamazlar.

İpotek tesisi ve kaldırılması:

Madde 14 – Kooperatifler lehine tesis edilecek ipotek işlemleri, köy ihtiyar heyetleri veya noterler tarafından tasdik edilen taahhünameye istinaden kooperatiflerin yazılı isteği üzerine gösterilecek değere göre, tapu dairelerince taktır alınmadan yapılır. İpoteğin kaldırılmasında da aynı usul uygulanır.

Alacak sebebiyle mülk edinme:

Madde 15 – Kooperatifler alacaklarının tahsili için kendi talepleri üzerine satışa çıkarılan ortaklara ait taşınmaz malları üzerlerine alabilirler. Bu şekilde edindikleri taşınmaz malları 3 yıl içinde başkalarına satamazlar, bunları ya bizzat veya icar yolu ile

değerlendirebilirler. Bu işlemde elde edilen gelirlerden masraf düşüldükten sonra % 10 kooperatif hizmet karşılığı ayrılır. Geriye kalan borçlunun borcuna mahsup edilir. Kooperatiflerin alacağı bu süre içinde, faiz ve masraflarıyla birlikte ödenir veya yukarıdaki yolla karşılanırsa taşınmaz mallar sahiplerine geri verilir.

Mevduat kabulü:

Madde 16 – Kooperatifler ve Bölge Birlikleri her türlü mevduat kabul edebilir ve Bankacılık hizmetleri yapabilir. Kooperatif ve bölge birliklerinin toplayacakları mevduat, üst kuruluşların ve 7129 sayılı Bankalar Kanunu ile bu kanuna ek 153 sayılı Kanunun teminatı altındadır. Mevduat kabulüne yetkili kılınacak birlikler ve kooperatifler için Merkez Birliğince Maliye Bakanlığında önceden müsaade alınır. Toplanan mevduatın kullanma yetkisi Merkez Birliğine aittir.

Maliye Bakanlığınca yapılacak tetkikler sonunda mevduat kabul etmelerinde bilahara mahzur görülen kooperatif ve birliklerin mevduatı kabul yetkileri Bankalar Kanununun 13 üncü maddesine göre kaldırılır.

Kişilerin bu kuruluşlardaki tasarruf mevduatından 3 000 liraya kadar olan kısmı, faizleri hariç haczolunamaz.

Tasarruf mevduatı sahipleri mevduatlarının yarısı için bu mevduatı kabul etmiş olan kooperatif ve bölge birliklerinin aktifinde mevcut bütün kıymetler üzerinde imtiyazlı alacaklılardır. Tasfiye halinde, tasarruf mevduatının imtiyazlı kısmı tasfiye neticesi beklemezsizin sabiplerine tediye olunur.

Düzenlenecek mevduat cetvelleri ve hesap özetleri:

Madde 17 – Mevduat toplamaya yetkili kooperatif ve bölge birliklerinin düzenliyecekleri aylık mevduat cetvelleri ile 3 aylık ve yıllık hesap özetleri Merkez Birliğince birleştirilerek birer kopyaları Bankalar Kanununun 51 inci maddesinde tayin edilen süreler içerisinde Ticaret ve Maliye Bakanlıklarıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına verilir.

Munzam karşılıklar :

Madde 18 – Kooperatifler ve bölge birliklerinin topladıkları mevduat üzerinden 1211 sayılı T. C. Merkez Bankası Kanununun 40/II nci maddesi hükümleri esasları dairesinde munzam karşılık tesis edilir. Bu karşılıklar bölge birlikleri veya merkez birliği tarafından T. C. Merkez Bankasına yatırılır.

Sözü edilen Kanun gereğince bankaların T. C. Merkez Bankasına yatırdıkları munzam mevduat karşılıklarının T. C. Ziraat Bankası zirai finansmanlarına tahsis edilecek kısmın yarısı aynı amaç ve şartlarla Merkez Birliği emrine verilir.

Muafiyetler:

Madde 19 – A) Bu kanuna göre kurulacak ve kurulmuş sayılan kooperatiflere ortak olmak üzere başvuran üreticilerle, ortakların kooperatifleriyle yapacakları her türlü işlemler ve bunlarla ilgili kağıt, belge, senet, beyanname, taahhütname, vekaletname, makbuz, kooperatif lehine yapacakları ipotek ve rehinler her türlü resim, harç ve vergiden,

B) Bu kanuna göre kurulacak ve kurulmuş sayılan kooperatifler, bölge ve merkez birlikleri,

a) Kurumlar, gider, gayrimenkul kıymet artışı, intikal ve diğer vergilerden ve icra makamları, resmi daireler ve mahkemeler nezdinde yapacakları takip ve tahsillerle açacakları tazminat davaları ile ilgili her nevi talep, tebliğ ve kararlar her türlü masraf, vergi, resim ve harçlardan,

b) Sermaye ve yedek akçeleri ile taşınmaz malları ve bunların gelirleri, kendi ihtiyaçları için satın aldıkları ve alacaklarının tahsili gayesiyle mülk edindikleri taşınmaz malları ve bunların 15 inci madde hükmüne göre sahiplerine geri verilmesi işlemi, bütün vergi, resim ve harçtan,

c) Yapacakları kredi işlerine ilişkin bütün senet, belge, kağıt, defter ve hesap özetleri, taşınmaz mallara ait ipotek ve taşınır mallara ait rehin işlemleri, vekaletnameler, taahhütnameler vesair evrak, bütün resim ve harçtan,

C) Bu kanuna göre kurulan kooperatiflerle bölge ve merkez birliklerinin temin edecekleri krediler ve bunlara ilişkin Merkez Bankası nezdindeki reeskont muameleleri ve bu işlemlere ait bütün senet, belge, vekaletname, taahhütname vesair evrak gider ve diğer vergilerle bütün resim ve harçtan,

Muaftır.

Ancak, bu kuruluşların ortak dışı işlemlerden elde edecekleri gelir - gider farkları ayrı bir hesapta takip ve tespit edilerek vergilendirilir.

Kooperatif, bölge ve merkez birliklerince noterlere tasdik ettirilecek defterlerle belgelerden yalnız noter ücreti alınıp harç alınmaz.

Kooperatiflerin, bölge birliklerinin ve merkez birliklerinin ortaklarına verilmek üzere üretim araç ve gereçlerine % 50 gümrük indirimi uygulanır.⁽¹⁾

Kanun ve anasözleşmelerde açıklık olmayan haller:

Madde 20 – Bu kanun ve bu kanuna göre düzenlenen ana sözleşmelerde açıklık bulunmayan hususlar için 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümleri uygulanır.

Uygulanmayacak hükümler:

Madde 21 – A) Kooperatiflerle bölge ve merkez birliklerinde:

- a) Yönetim kurulu üyesi ve denetçiler için 440 sayılı Kanununun 32 nci maddesi ile 657 sayılı Kanununun 1327 sayılı Kanun ile değiştirilen 88 inci maddesi,
- b) 1163 sayılı Kanununun 94 üncü maddesi,
- c) 2279 sayılı Kanunda yazılı senelik beyanname verme mecburiyeti,
- d) (Ek: 6/4/2005 – 5330/7 md.) 21.12.1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 9 uncu maddesinin beşinci ve sekizinci fıkraları,
- e) (Ek: 6/4/2005 – 5330/7 md.) 4.12.2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 9 uncu maddesinin yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkraları,

B) Bölge ve merkez birliklerinde:

- a) 1163 sayılı Kanununun 19 uncu maddesinin ikinci paragrafı,

C) Kooperatiflerde:

- a) 1163 sayılı Kanununun 45 inci maddesinin 3 üncü paragrafı ve 87 nci maddesi,

b) 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 42 nci maddesi,
uygulanmaz.

Yürürlükten kaldırılan kanunlar:

Madde 22 – Bu kanunun yürürlüğe girmesiyle 2836 ve 658 sayılı kanunlar yürürlükten kalkar.

Denetçiler:

Ek Madde 1 – (Ek: 8/6/1984 - KHK 237/6 md.; Değiştirilerek kabul: 7/6/1985 - 3223/6 md.)

A) Kooperatiflerde;

Genel Kurulca, genel kurula katılma hakkını haiz ortaklar arasından iki denetçi seçilir.

---

(1) İthalde alınan her türlü vergi, resim ve harç muafiyeti hükümleri, 6/5/1986 tarih ve 3283 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

B) Bölge Birliklerinde;

Genel Kurulca, temsilciler arasından veya dışardan iki denetçi seçilir.

C) Merkez Birliğinde ;

Genel Kurulca, temsilciler arasından veya dışarıdan iki denetçi seçilir.

(Değişik ikinci fıkra: 6/4/2005 – 5330/8 md.) Ayrıca, Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca bir denetçi atanır.

Denetçi seçilenlerin, kooperatiflerde en az ilkokul, bölge birliklerinde orta okul, lise veya dengi okul, Merkez Birliğinde yüksek okul mezunu olmaları şarttır.

(Mülga dördüncü fıkra: 6/4/2005 – 5330/8 md.)

Kooperatif, bölge birlikleri ve merkez birliği denetçileri, bu kuruluşları temsilen iştiraklerde görev alamazlar.

Seçimle gelecek denetçiler, bölge birliklerinde değişik il ve ilçeleri, merkez birliğinde çeşitli bölgeleri temsil edecek şekilde genel kurullarında seçilirler.

Denetçilerin seçim esasları ile bunlarda aranacak diğer nitelikler anasözleşmelerde belli edilir.

Teftiş ve denetim:

Ek Madde 2 – (Ek: 8/6/1984 - KHK 237/6 md.; Değiştirilerek kabul: 7/6/1985 - 3223/6 md.)

Kooperatifler, bölge birlikleri ve merkez birliği, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının teftiş ve denetimine tabidir.

Ayrıca Kooperatifler bağlı oldukları bölge birliği ve merkez birliğinin, bölge birlikleri de merkez birliğinin teftiş ve denetimine tabidirler.

(Değişik üçüncü fıkra: 6/4/2005 – 5330/9 md.) Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği, Tarım ve Köyişleri Bakanlığının yapacağı teftiş ve denetimler sonucuna, kanun ve ana sözleşmelerdeki görevleri ile ilgili ortaya çıkacak eksiklikler konusunda vereceği talimatlara uymak zorundadırlar.

Ek Madde 3 – (Ek: 6/4/2005 – 5330/10 md.)

Tarım Kredi Kooperatifleri ve birliklerinin birbirleri ve ortakları ile tarımsal girdi temini ve ürünlerin değerlendirilmesi amacıyla yapacakları her türlü muamele, satış amaçlı satış olarak değerlendirilemez. Bu işlemler, ortaklar arası muamele sayılır.

Geçici Madde 1 – 2836 sayılı Kanunla kurulmuş bulunan Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında bu Kanun hükümleri uygulanır.

2836 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulmuş bulunan kooperatifler ayrıca kuruluş formalitelerine tabi olmaksızın bu kanuna göre kurulmuş sayılır.

Geçici Madde 2 – Tarım Kredi Kooperatifleri Müşterek Yardım Tahsisatı ve Tarım Kredi Kooperatifleri Yardımlaşma Birliği vakfının borç, alacak hak ve varlıkları Merkez Birliğine devredilir ve sözü geçen vakıf feshedilmiş sayılır.

Gerek bu devirlerde ve gerek Tarım Kredi Kooperatifleri Memurları Emekli Sandığı ve Tarım Kredi Kooperatifleri Memurları Sosyal Yardım ve Zincirleme Kefillik Sandığı vakıflarının Merkez Birliğine devirleri halinde devrolunan menkul ve gayrimenkullerin devir ve intikallerinde her hangi bir vergi, resim ve harç alınmaz.

Geçici Madde 3 – T.C. Ziraat Bankası:

- a) Merkez Birliği kuruluncaya kadar; bütün kooperatif ve bölge birlikleri için Merkez Birliğine, bölge birlikleri kuruluncaya kadar bölge birliklerine ait;
- b) Merkez Birliği kurulduktan sonra; bölge birlikleri çalışma alanına dahil edilmeyen kooperatifler için bölge birliğine ait;

Görevleri yapar ve yetkileri kullanır.

Geçici Madde 4 – T.C. Ziraat Bankası memurlarından, önceden Bankanın muvafakatı alınmak şartıyla, Tarım Kredi Kooperatifleri bölge ve merkez birliklerinde kendilerine görev verilenler, görev aldıkları birliklerin kuruldukları tarihten itibaren beş yılı tecavüz etmemek üzere Bankaca asli görevlerinden ücretsiz izinli sayılırlar. Bu memurların yeni görevlerinde geçecek hizmetleri terfi ve emeklilik bakımından T.C. Ziraat Bankasında geçmiş sayılır ve 5434 sayılı Kanuna göre T. C. Emekli Sandığına verilmesi gereken kesenek ve karşılıkları kendileriyle mezkür birlikler tarafından ödenir. Memurun T.C. Ziraat Bankasının sosyal kuruluşlarındaki hakları aidat ödemek şartıyla devam eder.

Geçici Madde 5 – Bu kanunda adı geçen bölge ve merkez birliklerinin kuruluş masrafları için kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra kabul edilecek olan ilk Devlet Bütçesinden başlayarak eşit taksitlerle 5 yıl içinde ödenmek üzere Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği emrine yüzmilyon lira yardım yapılır.

Geçici Madde 6 – Bu kanunda sözü edilen yönetmelikler Merkez Birliği ilk Genel Kurul toplantısına kadar çıkarılır. Bu süre en geç beş yıldır.

Geçici Madde 7 – T.K. Kooperatifleri Yardımlaşma Birliğinin, 1967/6-8677 sayılı Kararnameye istinaden T.K. Kooperatifleri adına gübre tedariki ve dağıtımı faaliyetinden elde ettiği ve edeceği karlar Kurumlar Vergisinden muaftır.

Geçici Madde 8 – (Ek : 8/6/1984 - KHK 237/6 md.; Değiştirilerek kabul : 7/6/1985 - 3223/6 md.)

Nitelikleri bu Kanunda gösterilen şartlara uymayan Merkez Birliği yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle denetçilerinin görevleri bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer.

Bu şekilde görevleri sona erenlerin yerlerine ilk genel kurula kadar görev yapmak üzere, gerekli nitelikleri taşıyanlar arasından Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca atama yapılır.

Kooperatif, bölge birlikleri ve merkez birliğinin yapılacak ilk genel kurullarında, yönetim ve denetim organları, bu Kanun hükümlerine göre teşkil olunur. Genel Kurul toplantıları anasözleşmenin kabulünü takip eden aydan başlamak üzere en geç bir yıl içinde tamamlanır.

Ancak, merkez birliği genel kurulu, bu Kanunun yayımı tarihinden sonraki altı ay içinde toplanamaz.

Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile T.C. Ziraat Bankası, Bölge Birlikleri ve Merkez Birliğinin yönetim ve denetim organlarının bu Kanun hükümlerine göre teşkilini beklemeksizin sözkonusu organlara kendi temsilcilerini tayin eder.

Geçici Madde 9 – (Ek : 8/6/1984 - KHK 237/6 md.; Değiştirilerek kabul : 7/6/1985 - 3223/6 md.)

Kooperatifler, bölge birlikleri ve merkez birliği anasözleşmelerinde, bu Kanun doğrultusunda yapılacak değişiklikler en geç 3 ay içerisinde sonuçlandırılır.

Yeni anasözleşmeler yürürlüğe girinceye kadar, mevcut anasözleşmelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Geçici Madde 10 – (Ek : 8/6/1984 - KHK 237/6 md.; Aynen Kabul : 7/6/1985 - 3223/6 md.)

1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ve ilgili anasözleşmeler ile diğer mevzuatta ve 14/12/1983 tarih ve 185 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri için, Ticaret Bakanlığna ve Bakanına veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığna ve Bakanına verilen görev ve yetkiler, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığna ve Bakanına devredilmiştir.

Yürürlüğe girme:

Madde 23 – Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Kanunu yürütecek makam:

Madde 24 – Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**18/4/1972 TARİHLİ VE 1581 SAYILI KANUNA İŞLENEMEYEN
HÜKÜMLER:**

1 – 24/6/1995 tarih ve 553 sayılı KHK'nin geçici maddeleri: [\(11\)](#)

Geçici Madde 1 – Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte halen görevde bulunan Merkez Birliği Genel Müdürü, genel müdür yardımcıları ve bölge müdürlerinin görevleri sona erer ve bu görevlere üç ay içinde bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre atama yapılır.

Geçici Madde 2 – Bu Kanun Hükmünde Kararnamede öngörülen yönetmelik altı ay içinde hazırlanarak Merkez Birliği Genel Kurulunun onayına sunulur.

2 – 6/4/2005 tarihli ve 5330 sayılı Kanunun geçici maddesi:

Geçici Madde 1 – Kooperatifler, bölge birlikleri ile Merkez Birliği ana sözleşmeleri bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde, bu Kanun hükümlerine uygun hale getirilir.

Bu Kanun ve bu Kanuna göre hazırlanacak ana sözleşmeler gereği yapılması gereken Tarım Kredi Kooperatifleri genel kurul toplantıları, birinci fıkraya göre hazırlanacak ana sözleşmelerin yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde, bölge birlikleri ve Merkez Birliği genel kurul toplantıları ise kooperatiflerin genel kurul toplantılarının tamamlanmasını takip eden altışar ay içerisinde yapılır.

Yürürlükte olan kanun ve ana sözleşmeler gereğince yapılması gereken genel kurul toplantıları da ikinci fıkra hükümlerine göre ertelenmiş sayılır. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler, yapılacak ilk olağan genel kurula kadar görevlerine devam ederler.

**1581 SAYILI KANUNDA EK VE DEĞİŞİKLİK YAPAN MEVZUATIN
YÜRÜRLÜKTEN KALDIRDIĞI KANUN VE HÜKÜMLERİ
GÖSTERİR LİSTE**

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuatın

Yürürlükten Kaldırılan

Kanun veya Kanun Hükümleri	Tarihi	Sayısı	Maddesi
10/10/1983 tarih ve 107 sayılı K.H.K.nin Tarım Kredi Kooperatifleri, Birlikleri ve Merkez Birliği ile ilgili 42 nci maddesindeki hükmü	7/6/1985	3223	7

1581 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN

YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ GÖSTERİR LİSTE

Kanun		Yürürlüğe
No.	Farklı tarihte yürürlüğe giren maddeler	giris tarihi
1581	–	28/4/1972
2460	–	8/5/1981
KHK/237	–	18/6/1984
3223	–	15/6/1985
KHK/336	–	5/8/1988
KHK/553	–	28/6/1995
5330	1, 3, 4, 5, 6, 11, 21, Ek 1, Ek 2, Ek 3 ve işlenemeyen Geçici 1	12/4/2005

⁽¹¹⁾ 553 sayılı KHK'nin değiştirilerek kabulüne dair 6/4/2005 tarihli ve 5330 sayılı Kanun karşısında, 553 sayılı KHK'nin bu geçici maddelerinin hükmü kalmamıştır.